

Toisen asteen koulutuksen mielikuvatutkimus 2022

Yhteenvetoraportti

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

INNOLINK

Sisällys

- Yleistä tutkimuksesta
- Vastaajat
- Yleiskuva Toisen asteen koulutuksen arvostuksesta ja sen kehittymisestä
- Toisen asteen koulutuspaikan valinta
- Mielikuvat ammatillisesta koulutuksesta
- Mielikuvat lukiokoulutuksesta
- Mielikuvat ammatillisesta aikuiskoulutuksesta
- Mielikuvat kaksoistutkinnosta
- Mielikuvat TUVAsta ja TELMAsta
- Päätulosten yhteenveto – kvalitatiivinen osuus
- Päätulosten yhteenveto – kvantitatiivinen osuus

Yleistä tutkimuksesta

Toisen asteen koulutuksen mielikuvatutkimuksen kartoituksen toteuttivat Opetus- ja kulttuuriministeriö ja Skills Finland ry.

Tutkimuksen käytännön toteutuksesta vastasi tutkimuskumppanina Innolink.

Tutkimus on jatkoa aiemmille ammatillisen koulutuksen mielikuvatutkimuksille, joita on toteutettu vuodesta 2007 alkaen, viimeisimpänä vuoden 2020 tutkimus.

Tämän vuoden kyselyissä ja haastatteluissa on vahvistettu lukiokoulutuksen osuutta. Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää eri kohderyhmien mielikuvia, käsityksiä, mielipiteitä ja kokemuksia toisen asteen koulutuksesta.

Tutkimus toteutettiin pääosin puhelinhaastatteluina.

Vastaajaryhmistä 9.-luokkalaisia, ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa opiskelevia nuoria tavoiteltiin myös sähköisesti. Tiedonkeruutavan vaikutusta vastauksiin tarkasteltiin sekä kokonaisuutena että kysymyskohtaisesti. Yksittäisten kysymysten tasolla vaihtelua tiedonkeruutapojen välillä havaittiin vastauksissa jonkin verran, mutta kokonaisuutena tiedonkeruutapa ei näyttänyt vaikuttavan tuloksiin järjestelmällisen positiivisesti tai negatiivisesti.

Tutkimus perustuu yhteensä 1 722 vastaukseen kuudesta eri kohderyhmästä, kohderyhmät on eritelty seuraavalla sivulla.

Vastaajat

Kvantitatiivinen osuus:

	9.-luokkalaiset	392 vastausta.
	9.-luokkalaisten vanhemmat	101 vastausta.
	Ammatillisessa koulutuksessa ja lukiossa opiskelevat nuoret, 726 vastausta, joista:	
	Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevia	345 vastausta
	Lukiokoulutuksessa opiskelevia	381 vastausta
	Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat	302 vastausta
	Opinto-ohjaajat	100 vastausta
	HR-päätäjät	101 vastausta.

Kvalitatiivinen osuus (Espoo, Kotka, Tampere):

	9.-luokkalaisten parihaastattelut	18 vastaajaa.
	9.-luokkalaisten vanhemmat	4 vastaajaa.
	Ammatillisen koulutuksen opiskelijat, nuoret, parihaastattelut	6 vastaajaa.
	Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat, parihaastattelut	6 vastaajaa.
	Lukiokoulutuksen opiskelijat, nuoret, parihaastattelut	6 vastaajaa.
	Perusopetuksen opinto-ohjaajat	6 vastaajaa.
	HR-päätäjät	6 vastaajaa.

Toisen asteen koulutuksen arvostus

Kuinka arvostettuna koulutusvaihtoehtona ammatillista koulutusta tai lukiokoulutusta mielestäsi yleisesti pidetään?

9.-luokkalaiset

AMMATILLINEN
KOULUTUS

LUKIO-
KOULUTUS

64 %

86 %

25 %

8 %

9.-luokkalaisten vanhemmat

AMMATILLINEN
KOULUTUS

LUKIO-
KOULUTUS

83 %

91 %

18 %

10 %

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat nuoret

AMMATILLINEN
KOULUTUS

LUKIO-
KOULUTUS

67 %

77 %

25 %

15 %

HR-päätäjät

AMMATILLINEN
KOULUTUS

LUKIO-
KOULUTUS

57 %

89 %

40 %

5 %

OPot

AMMATILLINEN
KOULUTUS

LUKIO-
KOULUTUS

81 %

99 %

17 %

-

Lukiolaiset nuoret

AMMATILLINEN
KOULUTUS

LUKIO-
KOULUTUS

50 %

94 %

41 %

4 %

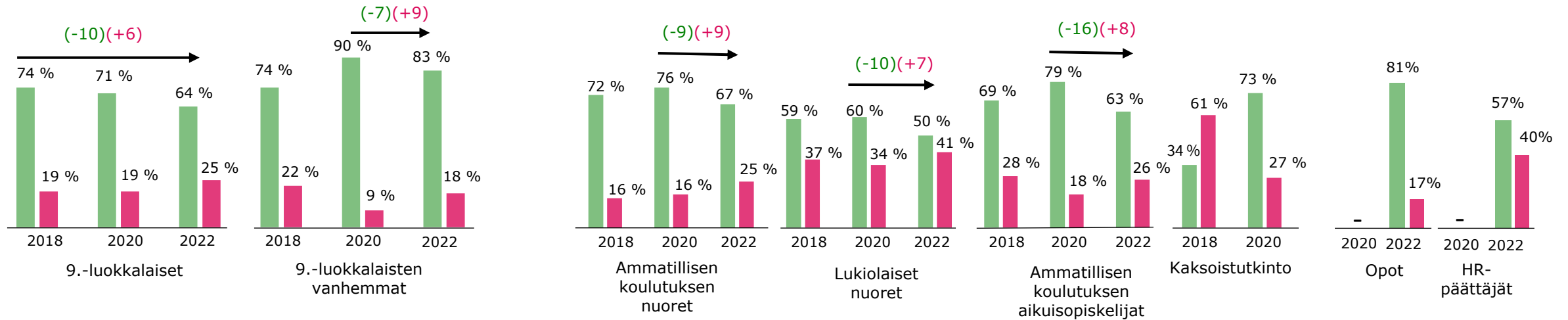
■ Erittäin tai melko
arvostettu

■ Ei kovin tai ei
lainkaan arvostettu

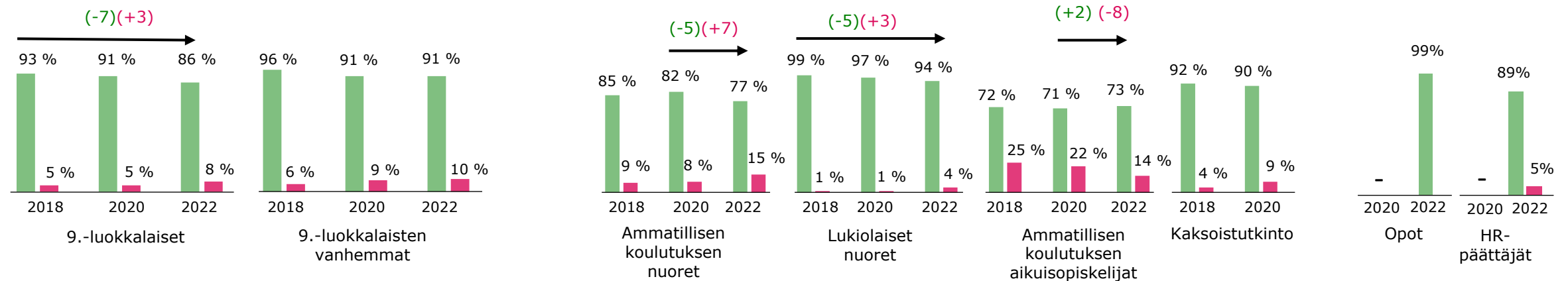
Toisen asteen koulutuksen arvostus - kehitykset

Kuinka arvostettuna koulutusvaihtoehtona **ammattillista koulutusta** mielestäsi yleisesti pidetään?

■ arvostettu ■ ei arvostettu

Kuinka arvostettuna koulutusvaihtoehtona **lukiokoulutusta** mielestäsi yleisesti pidetään?

Toisen asteen koulutuspaikan valinta 1/2

9.-luokkalaisten toisen asteen **oppilaitoksen valinnassa** vaikuttaa selvästi vahvimmin itselleen **kiintoisan alan löytyminen** (66 % *"vaikuttaa erittäin paljon"*, 69 % vuonna 2020). Tämä on hyvin linjassa sen kanssa, miten heidän vanhempansa toivovat valinnan muodostuvan: 85 % vastaa, että lapsen oman mielipiteen pitäisi vaikuttaa erittäin paljon (suurin prosenttiosuus; 88 % vuonna 2020) ja seuraavaksi eniten tulisi vaikuttaa itseä kiinnostavan alan löytyminen (61 %) (2020: 80 % 2020).

Lähestymistä tukee myös **opinto-ohjaajien näkemys**, joka kertoo, että **oppilasta kiinnostavat alat** ohjaavat vahvimmin heidän toimintaansa (86 %: *"vaikuttaa erittäin paljon"*). Mahdollisesti huomionarvoista –aihetta eli oppilaan kyvykkyyden tai soveltuvuuden arviointia ei opoilta kysytyihin kriteereihin sisältynyt.

Huolestuttavana voi pitää, että lähes viidesosa 9.-luokkalaisista vastaajista (18 %) vastaajista kertoo, että **ei ole saanut riittävästi ohjausta koulutusvalinnan tueksi**.

Heidän vanhemmistaan tätä mieltä on jopa kolmasosa (33 %).

Saadun ohjauksen **laadun näkökulmasta** on merkittävää, että **joka kuudes opo** (16 %) vastaa, että hänellä **ei ole työhönsä riittävästi tietoa** 2. asteen koulutuksesta ja sen eri vaihtoehdoista.

Toisen asteen koulutuspaikan valinta 1/2

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevilla nuorilla valintaa ohjasi myös vahvimmin minua kiinnostava ala 56 % (2020: 71 %) ja lukiolaisilla 36 % (2020: 46 %). Näin oli myös ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijoilla (55 %) (2020: 80 %).

Kokonaisuudessaan kiinnostavan alan merkitys näyttää laskeneen, vaikka se on yhä selvästi vahvin valintaa ohjaava kriteeri.

Ammatillisen koulutuksen nuorilla **kaksi seuraavaksi merkittäväntä** valintaa ohjaavaa kriteeriä ovat *Halu päästä töihin, joista saa hyvää palkkaa* sekä *Halu päästä nopeasti työelämään* (29 %). Lukiolaisilla nämä ovat puolestaan *Halu päästä töihin, joista saa hyvää palkkaa* sekä *Oppilaitoksen sijainti* (32 %).

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat nuoret olisivat lukio-opiskelijoita jonkin verran **valmiimpia harkitsemaan lisäksi myös muita koulutuspaikkoja**. Ammatillisen koulutuksen ja lukion lisäksi **myös kaksoistutkinto** kerää vastauksia kysyttäessä vaihtoehtona: ammattiopiskelijoista 19% ja lukio-opiskelijoista 36 % nimeää kaksoistutkinnon.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 1/8

Haastateltujen mielikuvat ammatillisesta koulutuksesta ovat pääosin hyvät ja yhteneväiset – ammatillinen koulutus nähdään vahvasti käytäntöön liittyvänä ja työelämään tähtäävänä koulutuksena.

9.-luokkalaisten vastauksissa mielikuva ammatillisesta koulutuksesta on pitkälti positiivinen. **Mielikuvissa korostuvat** nopeasti ja suoraan työelämään valmistava koulutus ja käytännön tekeminen. Kolmasosa vastanneista on valitsemassa peruskoulun jälkeen ensisijaisesti ammatillisen koulutuksen.

Sekä ammatillisen koulutuksen että lukiokoulutuksen **arvostus on laskenut hienoisesti** vastaajien parissa (“erittäin / melko arvostettu” vastausten osuus laskenut ammatilliselle koulutukselle 7 %-yksikköä; lukiokoulutukselle 5 %-yksikköä).

Opojen rooli on 2. asteen valinnoista tiedon saannissa keskeinen, 72% kertoo saaneensa tietoa heiltä; seuraavaksi tärkeimmät tietolähteet ovat vanhemmat (57 %) ja koulu yleisesti (56 %). Poikkeusolojen mainitaan mm. haitanneen 2. asteen oppilaitoksiin tutustumista.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 2/8

Tietoisuus kaksoistutkinnosta ja jatko-opintokelpoisuudesta ovat pysyneet kutakuinkin entisillä tasoilla. Ammatillisen koulutuksen aloista vetää vahvimmin **tekniikan alat**. Viidennes ammatilliseen koulutukseen aikovista ei osaa vielä sanoa alan valintaa. Kysyttäessä, mihin ammattiin aikoo tai minkä tutkinnon aikoo opiskella, vahvimmin esiin nousivat mm. ylioppilastutkinto, lääkäri, lähihoitaja, opettaja, LVI- ja sähköalan ammatit. EOS-vastausten osuus on noussut merkittävästi lisävaihtoehtoja kysyttäessä (17 %→37 %).

Kolmasosa (35 %) kertoo jatkavansa 2. asteen jälkeen töihin ja noin puolet (47 %) kertoo jatkavansa opiskelua; **ero ammatillisen koulutukseen ja lukio-opintoihin aikovien välillä on merkittävä.**

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 3/8

9.-luokkalaisten vanhemmat: Hieman yli neljännes vastaajista valitsisi lapselleen sopivaksi 2. asteen koulutukseksi ammatillisen koulutuksen. Lähes puolet vanhemmista valitsisi lapselleen sopivaksi ammatillisen koulutuksen alaksi **tekniikan alan**. Kysyttäessä olisiko muita ammatteja tai tutkintoja, jotka soveltuisivat lapselle, EOS-vastausten osuus on kaksinkertaistunut viime mittauksesta (nyt 60 %).

Ammatillisen koulutuksen **arvostus on vanhempien silmissä laskenut kahden vuoden takaisesta** (*ei kovin / ei lainkaan* arvostettu -vastausten osuus on noussut 18 prosenttiin (2020: 9 %)).

Vanhempien avovastauksista voi tulkita, että suurin osa painottaa **ammatinvalinnan tekemistä lapsen vahvuudet arvostaen**, mutta että lopulta **päätös on kuitenkin lapsen itsensä**.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 4/8

Noin viidesosa vanhemmista **olettaa lapsensa suuntaavan 2. asteen jälkeen töihin**, kun 9.-luokkalaisilta itseltään kysyttäessä töihin oli suuntaamassa kolmasosa. Lähes kolmannes vanhemmista (28 %) kertoo, ettei tiedä lapsen suunnitelmista 2. asteen jälkeen.

Kvalitatiivinen palaute mukailee melko vahvasti 9.-luokkalaisten palautetta. Mielikuvissa korostuvat käsillä tekeminen, ammatillisten osaajien tarve ja ammatillisen koulutuksen arvostuksen kasvu. Muutama vanhempi kuitenkin kokee, että ammatillinen koulutus on silti hieman enemmän teoreettista kuin mitä sen tulisi olla tai että opetetaan asioita, jotka eivät ole kyseisen ammatin osalta tärkeitä. Muutama vanhempi myös kokee, että opiskelijoilla on liikaa vastuuta; lähiopetusta on leikattu, itseopiskelun ja etäopiskelun määrä on kasvanut. Selvästi valtaosalla on kuitenkin hyvä mielikuva koulutuksesta.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 5/8

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat nuoret: 93 % vastaajista kertoo päässeensä opiskelemaan ensisijaisena valitsemaansa koulutukseen. Yli neljännes opiskelee teknistä alaa ja hieman alle neljännes jotakin muuta alaa kuin kyselyssä esitettyjä. Tietoisuus kaksoistutkinnoista on kasvanut hieman, ja on nyt 95 %.

Ammatillisen koulutuksen nuoret **opiskelijat näkevät ammatillisen koulutuksen** kevyenä polkuna työelämään, johon saa tarvittavat käytännölliset tiedot ja taidot. Kvalitatiivisissa vastauksissa se nähdään valtaosin hyvänä sekä lukiokoulutusta rennompana koulutusvaihtoehtona. Työssäoppimista ja työnläheisempää tekemistä pidetään kivana. Pääosin koulutus on vastannut odotuksia, mutta jonkin verran kritiikkiä annetaan kuitenkin siitä, että joskus on ”liiankin” rentoa. Ammatillisen koulutuksen jälkeen 57 % aikoo mennä töihin ja 16 % ammattikorkeakouluun.

Tyytyväisyydessä nykyiseen opiskelupaikkaan on tapahtunut merkittävä lasku: Erittäin tyytyväisiä oli vuoden 2020 tutkimuksessa 64 %, nyt 45 %. Aikuisopiskelijoiden kohdalla kehitys on ollut sama, 2020: 59 % → nyt 49 %. **Myös ammatillisen koulutuksen arvostus on laskenut vastaajien mielikuvissa viime mittauksesta:** ”Erittäin / melko arvostettu” -vastauksia oli 2020 (76 %) ja nyt (67 %). Sähköisesti vastanneet näkivät tilanteen muita positiivisemmin. He pitivät todennäköisempänä myös sitä, että jatkossa opiskelisivat työn ohessa.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 6/8

Lukiolaiset nuoret: Lukiolaiset arvioivat ammatillisen koulutuksen olevan lukiokoulutusta rennompaa ja joustavampaa, ja mahdollistavan nopean siirtymän työelämään ja keskittymisen tietyn alan opintoihin. Helpompi kuin lukio. Hyvä vaihtoehto, jos tietää mitä töitä halua tehdä ja haluaa nopeammin työelämään. Vähemmän teoriaa, enemmän käytäntöä. Muutamia mainintoja siitä, että ammatilliseen koulutukseen mennään, jos lukiokoulutukseen ei päästä tai ei ole hyvä teoriaopinnoissa.

Tietoisuus kaksoistutkinnoista on vahvistunut vastaajien keskuudessa marginaalisesti (3 %-yksikköä), ollen nyt 97%.

Ammatillisen koulutuksen arvostus on laskenut myös lukiovastaajien mielikuvissa viime mittauksesta: "Erittäin / melko arvostettu" -vastauksia oli 2020 (60%) ja nyt (50%).

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat:

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat pitävät ammatillista koulutusta suorana väylänä työelämään, koulutuksen antavan paljon erilaisia työmahdollisuuksia ja mahdollisuuksia verkostoitua. Opiskelu on monipuolista ja räätälöitävissä. Yleisesti ammatillinen koulutus nähdään hyvänä ja tarpeellisena.

Kuinka arvostettuna koulutusvaihtoehtona ammatillista koulutusta mielestäsi yleisesti pidetään?

"Erittäin arvostettuna"-vastausten osuus on laskenut 8 prosenttiin, kun se vielä 2020 oli 22%.

Selvästi valtaosa on ollut tyytyväisiä ammatilliseen koulutukseen, vaikka jonkin verran nähdään, ettei se ole niin arvostettua. Pieni määrä vastaajia **kritisoi suurta etäopiskelun määrää** ja jonkin verran lähiopetuksessa arvioidaan olevan puutteita / laatuhaasteita.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 7/8

Opinto-ohjaajat: Perusopetuksen opinto-ohjaajilla on **realistinen mielikuva** ammatillisesta koulutuksesta, siinä nähdään alojen moninaisuus ja opintojen käytännölläheisyys. **Valtaosa opinto-ohjaajista** arvostaa ammatillista koulutusta ja pitää sitä hyvänä sekä laadukkaana. Sen arvostuksen myös koetaan kasvaneen vuosien aikana. Jonkin verran **huolta aiheuttavat** ammatillisen koulutuksen **vähentynyt rahoitus ja resurssointi**. Itsenäisen opetuksen liiallinen määrä saa useita mainintoja. **Koulutuksen taso ja laatu vaihtelevat** sekä alueellisesti että koulu- ja alakohtaisesti. Opinto-ohjaajista 9 % näkee ammatillista koulutusta pidettävän yleisesti erittäin arvostettuna ja 72 % melko **arvostettuna**.

Opojen näkemyksen mukaan kolmasosa 9.-luokkalaisista pitää ammatillista koulutusta **erittäin kiinnostavana** ja vajaa kaksi kolmasosaa **melko kiinnostavana**. Noin neljä kymmenestä oposta arvioi ammatillisen koulutuksen kiinnostavan 9.-luokkalaisia useimmin 2. asteen koulutusvaihtoehtona. Tekniikan aloja pidetään 9.-luokkalaisille kiinnostavimpina. Aloina nousevat avoimessa palautteessa esiin erityisesti: Sähköala selvästi yleisin (sähköasentaja ja -automaatio yleisimmät maininnat). Logistiikka, lähihoitaja/sote-ala tulevat seuraavina. Liiketoiminta ja -talous, autoala sekä rakennusala nousevat myös selvästi.

Mielikuva ammatillisesta koulutuksesta 8/8

HR-päättäjät: Ammatillinen koulutus nähdään yleisesti melko korkeatasoisena ja siitä on **positiivinen mielikuva**. Kysyttäessä kuinka hyvin ammatillisesta koulutuksesta valmistuu ihmisiä niihin ammatteihin ja tehtäviin, joihin yritykset tarvitsevat työntekijöitä, tulosten kehitys voidaan nähdä maltillisen positiivisena. Samoin ammatillisen koulutuksen laatumielikuva on vahvistunut (tosin kehitys hieman polarisoitui).

Kehitysajatuksia kuitenkin löytyy useammassa yksittäisissä vastauksissa; nähdään, että **opetus ei täysin vastaa työelämän vaatimuksia ja konkreettinen osaaminen karttuu vasta työharjoitteluissa. Vastuu oppilaan ammatillisesta osaamisesta on siirtynyt liikaakin yritysten hartioille**. Oppisuunnitelmien räätälöinnistä ja opettajien eroista johtuen voi myös olla epäselvää, milloin yritykseltä odotetaan mitään.

Kysyttäessä *”Kuinka hyvin ammatillisen koulutuksen suorittaneiden ihmisten **osaaminen ja työelämän vaatimukset mielestänne kohtaavat?**”* tulokset ovatkin laskeneet jonkin verran; nyt *”erittäin hyvin”* vastauksia on enää 2 % (2020: 8 %). Suhtautuminen ammatilliseen koulutukseen sinänsä on kuitenkin selvästi positiivista, **83 % vastaa näkevänsä sen joko melko tai erittäin myönteisenä**. Peräti kahdeksan kymmenestä vastaajasta uskoo ammatillisen koulutuksen tarpeen kasvavan Suomessa lähitulevaisuudessa (*noussut +37 %-yksikköä!*) ja yhdeksän kymmenestä odottaa, että lähivuosina tulee pulaa ammatillisen koulutuksen käyneistä tai ammatillisen tutkinnon suorittaneista osaajista.

Mielikuva lukiokoulutuksesta 1/5

Haastateltujen mielikuvat lukiokoulutuksesta ovat myös pääosin hyvät – lukiokoulutus nähdään vahvasti yleissivistävänä ja jatkon kannalta hyödyllisenä koulutuksena.

9.-luokkalaiset: Ajattelevat lukiokoulutuksen **enemmän opiskelua vaativana ja itsenäisyyttä edellyttävänä** koulutuksena. Nuoret myös pohtivat, miten tulevat itse jaksamaan ja pärjäämään lukio-opinnoissa, jos sinne hakeutuvat. Mielikuvissa lukiokoulutuksen ajatellaan käsittävän paljon lukemista sekä **yleissivistävää ja teoriapohjaista opiskelua**. Osa olettaa sen rankaksi ja haastavaksi. **Puolet (48 %) vastanneista** 9.-luokkalaisista on valitsemassa peruskoulun jälkeen ensisijaisesti lukiokoulutuksen.

9.-luokkalaisten vanhemmat: 9.-luokkalaisten vanhemmat pitävät lukiokoulutusta hyvänä vaihtoehtona sekä nuoren **opiskelutaitojen** kehittymisen että **3. asteen opintoihin** valmentamisen kannalta. He myös arvelevat, että lukioikäinen on valmiimpi tekemään tulevaisuuttaan koskevia ratkaisuja kuin 9.-luokkalainen. **Kuusi kymmenestä** vastaajasta (58 %) valitsisi lapselleen sopivaksi 2. asteen koulutukseksi lukiokoulutuksen.

Lukiokoulutuksen arvostus on **vanhempien silmissä laskenut** kahden vuoden takaisesta: Erittäin arvostettuna sitä pitää nyt 47 % kun vuonna 2020 luku oli 57 %. Lukiokoulutusta selvästi arvostetaan ja **pidetään hyvänä yleissivistävänä koulutuksena**, mutta sen todetaan olevan **pelkkä välivaihe jatko-opinnoille** sekä miettimisaikana opiskelijalle. Moni vanhempi näkee lukiokoulutuksen raskaana ja vaativana. Lukiokoulutuksen taso nähdään pääosin korkeana ja laadukkaana.

Ammatillisen koulutuksen nuoret: Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat mieltävät lukiokoulutuksen **teoriapainotteiseksi ja tietokoneella toteutettavaksi** opiskeluksi, joka **valmistaa tuleviin opintoihin**. Se nähdään lukemis- ja teoriapainotteisena, raskaana, haastavana ja vaikeana. *"Saa miettimisaikaa"* jatko-opinnoille. Tiettyjä ammatteja ja jatko-opintoja varten sitä pidetään parempana vaihtoehtona kuin ammatillista koulutusta.

Mielikuva lukiokoulutuksesta 2/5

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat:

Ajattelevat lukiokoulutuksen antavan hyvän pohjan seuraaviin opintoihin ja sopivan erityisesti sellaiselle **opiskelijalle, joka kaipaa vielä lisää miettimisaikaa**. Neljäsosa vastaajista (26 %) pitää lukiokoulutusta erittäin arvostettuna koulutusvaihtoehtona. Lukiokoulutusta **pidetään hyvänä valintana jatko-opintoja ja yleissivistystä varten**. Se ajatellaan olevan teoria- ja lukemispainotteinen, joten ei sovi kaikille.

Lukiokoulutusta arvostetaan, mutta osa toteaa sen arvostuksen laskeneen viime vuosina.

Mielikuva lukiokoulutuksesta 3/5

Lukiolaiset: Lukiolaiset pitävät lukiokoulutusta työläänä ja vaativana, lukiokoulutuksessa tulee olla **itsenäinen ja omatoiminen**. Todella paljon **lukemista ja teoriaa**. **Opiskelutahti on paljon kovempi**, kuin esimerkiksi ammatillisessa koulutuksessa ja lisäksi vapaa-aikakin menee kotitehtävien parissa, joita tulee paljon. Hyvä valinta, jos ei ole kiire päästä töihin. Toisaalta erojakin on, osa kokee lukio-opiskelun rankempana, osa helpompana.

Vaikka 96 % vastaajista kertoo päässeensä opiskelemaan ensisijaisena valitsemaansa koulutukseen, myös lukiolaisten **tyytyväisyydessä nykyiseen opiskelupaikkaan on tapahtunut merkittävä lasku**: Erittäin tyytyväisiä oli 2020 tutkimuksessa 66 %, nyt 48 %. Vaikka kahdeksan kymmenestä vastaajasta pitää nyt opiskelemaansa tutkintoa hyödyllisenä työelämässä ja yhdeksän kymmenestä näkee sen hyödyllisenä jatko-opinnoille, kuitenkin (vain?) kolme neljästä valitsisi saman opiskelupaikan uudestaan mikäli olisi uudelleen valinnan edessä.

Lukiosta yliopistoon aikoo neljä kymmenestä, vajaa viidesosa ei tiedä mitä tulee tekemään ja 15 % aikoo pitää välivuoden.

Mielikuva lukiokoulutuksesta 4/5

Perusopetuksen opinto-ohjaajat: Opot korostavat lukiokoulutuksen yleissivistävyyttä.

Opot näkevät, että puolet 9.-luokkalaisista pitää lukiokoulutusta erittäin kiinnostavana ja puolet melko kiinnostavana. Puolet opoista uskoo lukion kiinnostavan 9.-luokkalaisia toisen asteen koulutusvaihtoehdoista vahvimmin. Lukiokoulutus nähdään raskaana ja jopa uuvuttavana nuorille. Pääosin kuitenkin lukiokoulutus mielletään laadukkaaksi ja arvostetuksi, teoriapainotteiseksi koulutusmuodoksi. Muutama maininta ja pohdinta siitä, että ylioppilaskirjoitusten merkitys on korostunut jopa liikaa.

Opoista vajaa **kaksi kolmesta** (62 %) näkee, että lukiokoulutusta pidetään yleisesti **erittäin arvostettuna** ja **reilu kolmasosa** (37 %) **melko arvostettuna**.

Mielikuva lukiokoulutuksesta 5/5

HR-päätäjät: HR-päätäjät pitävät lukiota itsessään tärkeänä ja korkea-asteen opinnoille olennaisena koulutuksena, lukiolaiset mielletään **toisaalta määrätietoisiksi ja toisaalta hieman epävarmoiksi**, sillä suunnitelmat saattavat olla vielä auki. Selvä enemmistö vastaajista pitää lukiokoulutusta laadukkaana ja tasokkaana. Sen roolia **yleissivistävänä** koulutusmuotona nostetaan esiin runsaasti.

Lukiokoulutuksen vaativuus nousee taas esiin joillakin vastaajilla. Löytyy myös yksittäisiä jokseenkin **kriittisiä kommentteja lukiokoulutuksen ja työn välisestä suhteesta**: lukiokoulutuksella ei ole itsessään mitään linkitystä työelämään ja pari vastaajaa mainitsee, ettei heillä ole esimerkiksi yhtäkään työntekijää, joilla olisi vain lukiokoulutus.

Lukiokoulutuksen saaneiden osaamisen ja työelämän vaatimusten kohtaannosta HR-päätäjät kommentoivat ammatillista koulutusta kriittisemmin: Lähes puolet (46 %) vastaajista katsoo, että lukiokoulutus vastaa työelämän tarpeisiin joko *melko tai erittäin huonosti* (ammatillisessa koulutuksessa vastaava 18 %).

Suhtautuminen lukiokoulutukseen sinänsä on kuitenkin selvän positiivista, 85 % näkevänä sen joko melko tai erittäin myönteisenä. Yhdeksän kymmenestä HR-päätäjistä katsoo, että lukiokoulutusta pidetään yleisesti **erittäin arvostettuna tai melko arvostettuna**.

Noin puolet HR-vastaajista arvioi lukiokoulutuksen laaduksi Suomessa erinomaisen tai erittäin hyvän.

Mielikuvat ammatillisesta aikuisopiskelusta

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat:

Opiskelu on monipuolista ja räätälöitävissä. Yleisesti ammatillinen koulutus nähdään hyvänä ja tarpeellisena. Selvästi valtaosa on ollut tyytyväisiä ammatilliseen koulutukseen, vaikka jonkin verran nähdään, ettei se ole niin arvostettua. Pieni määrä vastaajia kritisoi suurta etäopiskelun määrää ja jonkin verran lähiopetuksessa arvioidaan olevan puutteita / laatuhaasteita.

Ammatillisen aikuisopiskelun vastaajista viidesosa opiskelee pääasiassa terveyst- ja hyvinvointialaa, viidesosa tekniikan alaa ja kolmannes jotakin muuta alaa kuin kyselyssä kysytyjä. Tietoisuus kaksoistutkinnosta ja jatko-opintokelpoisuudesta on vahvistunut hienoisesti (+2 ja +4 prosenttiyksikköä).

Nykyiseen opiskelupaikkaansa erittäin tyytyväisten osuus on laskenut selvästi 59 % → 49 %.

96 % vastaajista pitää nyt opiskelemaansa tutkintoa hyödyllisenä työelämässä, reilu kahdeksan kymmenestä näkee sen **hyödyllisenä jatko-opinnoille** ja saman verran vastaajia valitsisi **saman opiskelupaikan uudestaan** mikäli olisi uudelleen valinnan edessä.

Näistä vahvoista tuloksista **huolimatta ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat arvioivat koulutuksen arvostuksen laskeneeksi viime vuosina:** *"Pidetään erittäin arvostettuna"*-vastausten osuus on laskenut 8 %:iin, se vuonna 2020 oli vielä 22 %.

Mielikuva kaksoistutkinnosta 1/2

Haastatellut ovat kaikki tietoisia kaksoistutkinnon mahdollisuudesta ja sitä pidetään hyvänä, mutta haastavana vaihtoehtona – varsinkin opintojen aikatauluttaminen ja päällekkäisyys nähdään haasteina.

 9.-luokkalaiset ajattelevat, että kaksoistutkinnossa saa kummankin tutkinnon hyvät puolet, toisaalta he arvelevat toteutuksen olevan melko työläs ja heidän on hieman hankala hahmottaa, miten suorittaminen käytännössä onnistuisi. Neljä prosenttia (4 %) vastanneista 9.-luokkalaisista on valitsemassa peruskoulun jälkeen ensisijaisesti kaksoistutkintokoulutuksen.

9.-luokkalaisten vanhemmat mieltävät kaksoistutkinnon liian työlääksi vaihtoehdoksi. He eivät ehkä omaa lastaan välttämättä siihen kannustaisi, mutta joka on kuitenkin hyvä pitää halukkaille avoimena vaihtoehtona.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat pitävät kaksoistutkintoa haastavana vaihtoehtona, mutta toisaalta he näkevät hyvänä puolena sen, että jos mieli muuttuu, on mahdollista valita kumpi suunta tahansa.

Mielikuva kaksoistutkinnosta 2/2

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat

näkevät kaksoistutkinnon erityisen hyödyllisenä, jos on aikeita jatkaa korkea-asteen opintoihin, mutta he arvioivat, että se saattaa vaatia enemmän opiskelijalta vielä itsenäisempää ja suunnitelmallisempaa otetta.

Lukiolaisten vastauksissa pohditaan, miten onnistuu motivaation ylläpito molempiin tutkintoihin ja miten eri tutkintojen opintojen yhdistäminen käytännössä sujuu. Kaksoistutkintoa pidetään kuitenkin järkevänä vaihtoehtona, mutta sen epäillään olevan vielä rankempaa kuin lukiossa opiskelun.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat kertovat

esittävänsä sitä yhtenä vaihtoehtona, mutta kokevat, että se ei juurikaan kiinnosta nuoria kaksoistutkinnon vaativuuden vuoksi.

HR-päätäjät pitävät kaksoistutkintoa monipuolisena, mutta vaativana tutkintona, joka ei sovellu jokaiselle.

Mielikuva TUVASTA ja TELMASTA

Haastateltujen mukaan nämä koulutukset ovat selkeästi muita koulutuksia tuntemattomampia.

9.-luokkalaiset eivät juurikaan tunne näitä koulutuksia, osa arvelee niiden liittyvän aiempaan kymppiluokkaan. Vain yksi prosentti (1 %) vastanneista 9.-luokkalaisista on valitsemassa peruskoulun jälkeen ensisijaisesti TUVA- ja yksi prosentti (1 %) TELMA-koulutuksen.

9.-luokkalaisten vanhemmat eivät oikeastaan tunne koulutuksia, mutta pitävät todella tärkeänä, että kaikille löytyy sopiva vaihtoehto ja tarvittaessa nuori saa tukea ja lisäaikaa ennen seuraavia opintoja.

Ammatillisen koulutuksen nuoret opiskelijat eivät tunteneet koulutuksia lainkaan tai muistivat vain kuulleensa lyhenteet.

Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat eivät tunteneet koulutuksia lainkaan.

Noin puolet haastatelluista lukiolaisista tunsivat näitä koulutuksia sen verran, että kommentoivat, että pitävät hyvänä, että vaihtoehtoja on paljon ja että voidaan varmistaa, ettei kukaan jää tyhjän päälle, vaan pääsee etenemään.

Perusopetuksen opinto-ohjaajat tietävät koulutukset, mutta heillekin on hieman epäselvää, miten koulutukset käytännössä järjestetään. Opinto-ohjaajien mukaan koulutuksiin ei ole ollut juurikaan hakijoita.

HR-päätäjät eivät oikein tunne koulutuksia, mutta pitävät ehdottoman tärkeänä, että vaihtoehtoja on ja että omaa suuntaa on mahdollista etsiä.

Tulosten yhteenveto I

– kvalitatiivinen osuus I/II

Toisen asteen koulutukseen hakevat **toivovat saavansa konkreettista tietoa** mahdollisesta tulevasta opiskelupaikastaan. Parhaana keinona pidetään opiskelijan ja/tai valmistuneen opiskelijan omakohtaisia kertomuksia omista opinnoistaan ja opiskelupaikastaan sekä valmistuneiden ja työllistyneiden kokemuksia työelämään siirtymisestä ja alan töistä ylipäätään. Ammatillisen koulutuksen aikuisopiskelijat ehdottavat, että myös heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan opinnoista tulisi tuoda enemmän esiin.

Vierailut oppilaitoksiin ja erilaiset alakokeilut koetaan hyviksi keinoiksi. Haastateltavat toivovat saavansa tietoa myös mahdollisesta tulevasta opiskeluympäristöstä, tiloista ja opettajista. Tiedonsaantiin toivotaan **moderneja keinoja**, kuten videoita.

Opinto-ohjauksen resurssien varmistaminen.

Haastatellut nuoret kertovat, että ovat saaneet riittävästi tietoa toisen asteen koulutuksesta, mutta painotuksissa on eroja – joidenkin peruskoulujen opinto-ohjauksessa on painotettu enemmän ammatillista koulutusta ja joidenkin lukiokoulutusta. Sekä ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat että 9.-luokkalaisten vanhemmat ovat sitä mieltä, että ammatilliseen koulutukseen ei tulisi päätyä sellaisia opiskelijoita, jotka eivät todella halua olla siellä. **Kaikki vastaajat korostavat opiskelijan omaa motivaatiota valittua koulutusta kohtaan.**

Tulosten yhteenveto I

– kvalitatiivinen osuus II/II

Haastateltujen mukaan toisen asteen koulutuksesta on puhuttu aiempaa enemmän muun muassa **oppivelvollisuuden laajentumisen myötä** ja **koronan vaikutuksista** opiskeluun. Halutaan myös nostaa ammatillista koulutusta arvoonsa.

Ammatillisessa koulutuksessa opiskelevat nuoret ja aikuiset näkevät sekä hyötyjä että haasteita siinä, että **nuoret ja aikuiset opiskelevat yhdessä**.

Lukiolaisten ja 9.-luokkalaisten vanhemmat ovat **erityisesti huolissaan siitä, että lukiolaisten paineet ja kokemat odotukset lisääntyvät** entisestään.

Toivotaan vastakkainasettelun purkamista ammatillisen koulutuksen ja lukiokoulutuksen väliltä sekä eri **lukioiden keskinäisen järjestyksen** jättämistä pienemmälle huomiolle.

Tulosten yhteenveto II

– kvantitatiivinen osuus I/II

Toisen asteen koulutus nähdään pääosin hyvin arvostettuna ja laadukkaana kaikissa koulutusmuodoissa. Vastaajien tietoisuus on kehittynyt positiivisesti muun muassa kaksoistutkinnon ja jatko-opintokelpoisuuden suhteen.

Vastauksissa nousee **positiivisina signaaleina** esiin muun muassa koettu ammatillisen koulutuksen arvostuksen nousu ja tulevaisuutta ennakoivissa kysymyksissä kysynnän selvä kasvu. Lukiokoulutus koetaan hyvin yleissivistävänä ja laadukkaana, yleiseltä arvostukseltaan selvästi myös ammatillista koulutusta vahvempana (myös jopa toisen asteen ammatillista koulutusta opiskelevien nuorten mielestä). TUVA ja TELMA ovat koulutuksista selvästi vielä tuntemattomimmat, mutta niihinkin suhtautuminen oli vastaajien keskuudessa hyvin positiivista.

Tulosten yhteenveto II

– kvantitatiivinen osuus II/II

Innolink tunnistaa tuloksissa kuitenkin myös selviä **huomionarvoisia kehittämistarpeita**:

- a. Toisen asteen opintojen **arvostuksen kehitys on hieman laskeva** lähes poikkileikkaavasti kaikissa vastaajaryhmissä. Lisäksi ammatillisen koulutuksen (nuoret ja aikuiset) ja lukion opiskelijoiden tyytyväisyydessä nykyiseen opiskelupaikkaansa on tapahtunut merkittävää laskua aiemmasta tutkimusryhmästä.
- b. Huolestuttavana voidaan pitää sitä, että lähes viidesosa 9.-luokkalaisista vastaajista kertoo, **ettei koe saaneensa riittävää ohjausta toisen asteen koulutusvalinnan tueksi**; heidän vanhemmistaan tätä mieltä on jopa kolmannes. Saadun ohjauksen *laadun näkökulmasta* voidaan pitää merkittävänä sitä, että noin joka kuudes opo (16 %) vastasi, **ettei hänellä ole työhönsä riittävää tietoa** 2. asteen koulutuksesta ja sen eri vaihtoehdoista.
- c. Avoimessa palautteessa **useat vanhemmat painottavat opiskelupaikan valinnassa lapsen kyvykkyyttä / lahjakkuutta** kyseisiin opintoihin; kuitenkin opoilta kysytyissä opintoihin ohjauksen perusteissa näkökulmaa ei esiinny lainkaan. *Missä määrin tätä vanhempien esittämää näkökulmaa on opojen työssä huomioitu vai onko?*
- d. HR-päättäjiltä tulee kriittistä palautetta 2. asteen opiskelleiden **osaamisen ja työelämän tarpeiden kohtaannosta** ja yritysten vastuista. Kohderyhmä kuitenkin suhtautuu molempiin koulutuksina hyvin positiivisesti.
- e. **Opoilla ja vanhemmilla on vahvin rooli** toisen asteen valinnoista 9.-luokkalaisille kerrottaessa (72 % saanut tietoa opoilta ja 57 % vanhemmilta), mutta samalla heidän mielipiteensä nähdään vaikuttavan opiskelupaikan valintaan mitatuista kriteeristä kaikista vähiten ("vaikuttavaa erittäin paljon" opot 4 %, vanhemmat 6 %). Mistä tämä epätasapaino kertoo?

OPETUS- JA
KULTTUURIMINISTERIÖ

INNOLINK

Ammatti
— osaaja